

AUDYT KRAJOBRAZOWY WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO

KRAJOBRAZ PRIORYTETOWY

CHARAKTERYSTYKA KRAJOBRAZU

Nazwa krajobrazu: Katowice centrum

Kod krajobrazu: 24-341.13-146

Położenie administracyjne: Gmina Katowice, Powiat Katowice

**Katowice, Warszawa
2025**

Projekt realizowany na zlecenie
Województwa Śląskiego
(Umowa CRU WSL nr 1462/GN/2021)

Wykonawca prac:

Konsorcjum w składzie

Narodowa Fundacja Ochrony Środowiska
(Lider Konsorcjum)

UNIwersytet ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Uniwersytet Śląski w Katowicach
(Partner Konsorcjum)

SZKOŁA GŁÓWNA
GOSPODARSTWA
WIEJSKIEGO

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie
(Partner Konsorcjum)

Akademia Śląska (dawniej Wyższa Szkoła Techniczna)
w Katowicach
(Partner Konsorcjum)

Kierownik naukowy Audytu:

dr hab. Urszula Myga-Piątek, prof. UŚ – Uniwersytet Śląski w Katowicach

fot. okładka:

Zespoły urbanistyczne o zachowanych założeniach historycznych. Rynek w Katowicach, widok na Teatr Wyspiańskiego - wybudowanego w latach 1906–1907 według projektu Carla Moritza w stylu neoklasycyzmu (fot. Jakub Botwina)

1 METRYCZKA OGÓLNA KRAJOBRAZU

Nazwa Krajobrazu	Katowice centrum
ID	263
Kod krajobrazu	24-341.13-146
Typ, podtyp krajobrazu	10a - Zespoły urbanistyczne o zachowanych założeniach historycznych
Typ rzeźby terenu*	C - Krajobrazy pagórkowate
Kod mezoregionu*	341.13
Nazwa mezoregionu*	Wyżyna Katowicka
Typ krajobrazu naturalnego*	Wyżyn i niskich gór
Nazwa krajobrazu naturalnego*	Węglanowe i gipsowe - erozyjne: zwartych masywów ze skałkami
Kod podokręgu geobotanicznego*	C.3.1.n
Nazwa podokręgu geobotanicznego*	Bytomsko-Mysłowicki
Typ krajobrazu roślinności potencjalnej*	16
Nazwa krajobrazu roślinności potencjalnej*	Grąd subkontynentalny, odmiana małopolska, forma wyżynna, seria uboga
Kod regionu historyczno-kulturowego*	I.E.8
Nazwa regionu historyczno-kulturowego*	Konurbacja katowicka, region przemysłowy
Położenie administracyjne	Gmina Katowice, Powiat Katowice
Powierzchnia (ha)	396,72

*podano dla jednostki dominującej

2 CHARAKTERYSTYKA KRAJOBRAZU

Krajobraz priorytetowy - wielkomiejski, o zachowanych założeniach historycznych obejmujący śródmieście Katowic z przyległymi fragmentami dzielnic Zawodzie i Załęże. Jednostka obejmuje głównie rozległą część śródmieścia Katowic pomiędzy torami kolejowymi a aleją Górnośląską (autostradą A4) oraz torami a rzeką Rawą.

Krajobraz wskazany jako priorytetowy w wyniku:

- oceny eksperckiej z kryterium ważności ze względu na czytelny układ urbanistyczny ukształtowany w XIX w. oraz szczególne nasycenie obiektami o wysokich walorach zabytkowych. Gmach Województwa i Sejmu Śląskiego i zespół katedralny uznane za Pomnik historii.

3 WALORY KRAJOBRAZOWE

Walory przyrodnicze

W strukturze przyrodniczej jednostki charakteryzującej się zwartą zabudową główną rolę odgrywa zieleń urządzona w formie nasadzeń przyulicznych, zieleni podwórek, placów, skwerów (Plac Andrzeja, Plac Wolności, Plac Miarki), cmentarzy i zieleni przykościelnej. Na obszarze jednostki występują 3 pomniki przyrody.

Walory kulturowe

Na terenie jednostki dominuje zwarta, kwartałowa zabudowa pierzejowa, a pod względem architektonicznym dominują budynki w stylu historyzmu i eklektyzmu, a także powstałe w okresie międzywojennym obiekty modernistyczne o wysokich walorach zabytkowych. W jednostce skupia się większość katowickich budynków wpisanych do rejestru zabytków. Do najważniejszych z nich zaliczyć można gmach Sejmu Śląskiego, zabytkowe kościoły Mariacki, garnizonowy, archikatedrę Chrystusa Króla, Drapacz Chmur, liczne budynki użyteczności publicznej (np. Teatr Śląski im. Stanisława Wyspiańskiego, stary dworzec kolejowy przy ul. Dworcowej), dwór w Załężu. Gmach Województwa i Sejmu Śląskiego i zespół katedralny uznane są za Pomnik historii.

Fizjonomia krajobrazu

Jednostkę charakteryzuje czytelny układ urbanistyczny ukształtowany w XIX w. Krajobraz rozcięty jest szeroką linią kolejową na część północną i południową. Oś założenia urbanistycznego w części północnej jednostki są ulice i 1 Maja, następnie Warszawska i 3 Maja, na połączeniu których został wytyczony Rynek, oraz ul. Gliwicka. Oś ta zaakcentowana jest dwoma placami położonymi równoleżnikowo około 600 metrów od Rynku: po zachodniej stronie, na skraju ulicy 3 Maja placem Wolności i położonemu po drugiej stronie osi, przy ulicy Warszawskiej placem ks. E. Szramka. Duże znaczenie kompozycyjne mają również ulice: A. Mickiewicza, zamykana przez wieżowce Stalexportu i kompleks Global Office Park oraz ulica Mariacka ze znajdującym się na końcu ulicy kościołem Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny. Dodatkowo, charakterystyczny układ tworzy ul. Gliwicka o swobodnym, krętym przebiegu w zachodniej części jednostki, wzdłuż której rozlokowane są historyczne kamienice, dwór w Załężu oraz kościół. Prostopadle do głównej osi, na południe od torów kolejowych znajduje się plac K. Miarki. Południowa część jednostki charakteryzuje się kwartałowym układem, z główną osią historyczną ul. Kościuszki. W jednostce znajdują się historyczne dominanty: archikatedra wraz z charakterystyczną kopułą, Drapacz Chmur oraz wieże kościołów: Mariackiego, przy ul. Gliwickiej, 1 Maja, Mikołowskiej i Kopernika. Przez obszar przebiegają szlaki turystyczne: żółty Szlak Historii Górnictwa Górnośląskiego, czerwony Szlak Bohaterów Wieży Spadochronowej oraz niebieski Katowicki Szlak Spacerowy.

4 DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

ZDJĘCIE NR 1

Rynek, wejście na ulicę Moniuszki. Dobrze utrzymane zabytkowe kamienice. (fot. Jerzy Nita)

ZDJĘCIE NR 2

Ul. Kościuszki - jedna z najważniejszych ulic Śródmieścia, o znaczeniu historycznym. Widoczne zabytkowe kamienice. Oś widokowa na KTW (fot. Matylda Siesicka)

ZDJĘCIE NR 3

Powstały w latach 1898–1900 w stylu neogotyckim z elementami neorenesansu niemieckiego. Gmach jest siedzibą III Liceum Ogólnokształcącego. (fot. Jakub Botwina)

ZDJĘCIE NR 4

Wejście na ulicę Teatralną zachowanym historycznym układ kamienic, po prawej budynek teatru Wyspiańskiego. (fot. Jerzy Nita)

ZDJĘCIE NR 5

Fragment ulicy Warszawskiej (obecnie w remoncie), pomiędzy ulicami Szkolną a Rynkiem, w osi - dom handlowy Skarbek (fot. Jerzy Nita)

5 DOKUMENTACJA KARTOGRAFICZNA

POŁOŻENIE KRAJOBRAZU PRIORYTETOWEGO

